

AYKUT GÜNEL • Grev Kırıcılar

AYKUT GÜNEL 1990 yılında Tokat-Almus'un Çambulak köyünde doğdu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da, yükseköğrenimini Kocaeli Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünde yaptı. 2017'de "Özel İstihdam Büroları Aracılığıyla Geçici İş İlişkisi ve Türkiye İşgücü Piyasalarına Olası Etkileri" başlıklı teziyle yüksek lisansını, 2024'te "Tarihsel ve Güncel Boyutlarıyla Dünyada ve Türkiye'de Grev Kırıcılık Uygulamaları" başlıklı teziyle doktorasını tamamladı. Bu tez 2025 yılında Prof. Dr. Cahit Talas Sosyal Politika Ödülü kapsamında "Övgüye Değer" tez ödülüne layık görüldü. Lise yıllarında sendikal faaliyetlere başladı. Dev Sağlık-İş ve Tek Gıda-İş sendikalarındaki çalışmalarının ardından 2016'da Selülöz-İş Sendikası'nda uzman olarak çalışmaya başladı.

İletişim Yayınları 3658 • Araştırma-İnceleme Dizisi 618

ISBN-13: 978-975-05-3945-9

© 2026 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2026, İstanbul

EDİTÖR Tanıl Bora

DİZİ KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Walter Leroy Flint, "Grev Kırıcılar", 1937

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Berfin İnan

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44870

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6/41

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

AYKUT GÜNEL

Grev Kırıcılar

Babaanneme...

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	9
ÖNSÖZ	11
Giriş	15
BİRİNCİ BÖLÜM	
Grev Kavramı, Grev Kırıcılığı ve Grev Kırıcılığı Yöntemleri	25
Grev Kavramı	25
Grev Kırıcılığı	32
<i>Grev kırıcılığı kavramı</i>	34
<i>Grev kırıcı</i>	37
1880-1930 Arası Grev Kırıcılığı	45
<i>Grev kırıcılığının şekillendiği koşullar</i>	46
<i>Grev kırıcı kullanımını etkileyen faktörler</i>	49
<i>Grev kırıcı kullanımının grevlere etkisi</i>	51
<i>Grev kırıcı örgütler ve şiddet</i>	52
<i>Grev kırıcı işveren örgütleri</i>	53
<i>Grev kırıcı özel örgütler</i>	55
<i>Grev kırıcılığı ve şiddet</i>	57

1930'lar Sonrası Grev Kırıcılığı	61
<i>Büyük Buhran döneminde grev kırıcılığı (1929-1939)</i>	63
<i>Grevlerin niteliğindeki değişim ve sendikaların rolü (1944-1980)</i>	64
<i>Taft-Hartley Yasası ve grev kırıcılığı</i>	66
<i>Grev kırıcı örgütlerin değişimi</i>	68
<i>Danışmanlık şirketleri ve yönetim danışmanları</i>	69
<i>Grev etkisizleştirme firmaları</i>	72
<i>1980'lerde grev kırıcı kullanımı</i>	73
Grev Kırıcılığı Yöntemleri	75
<i>İşçi casusluğu</i>	75
<i>Sarı sendikacılık, sarı köpek sözleşmeleri, bilet sistemi ve non-union union</i>	77
<i>Mohawk Vadisi yöntemi</i>	80
<i>Kara liste</i>	83
<i>Lokavt</i>	84
<i>İşçilere karşı dava açma, grev tazminatı ve grev kırma primi</i>	85
<i>"Bedavacılar"</i>	87
İşçilerin Karşı Taktikleri	88
<i>Makine kırıcılığı ve kara liste yok etme</i>	88
<i>Oturma eylemi</i>	90
<i>"Tuzlama"</i>	91
<i>Grev kırıcı fare</i>	92

İKİNCİ BÖLÜM

Türkiye'de Grev Kırıcılığı	95
Türkiye'de Grev Hakkının Kısa Tarihçesi:	
<i>"Grevsiz Grev Hukuku"</i>	95
Türkiye'de Grev Kırıcılığının Tarihsel Seyri	98
Geç Osmanlı Dönemi Grev Kırıcılığı (1872-1922)	99
<i>Grevlerin durumu</i>	99
<i>Grev kırıcılığının genel özellikleri</i>	100
<i>Grev kırıcılığı uygulamaları</i>	101
<i>Grev kırıcılığı ve şiddet</i>	102

Cumhuriyet Dönemi Grev Kırıcılığı (1923-1960)	105
<i>Grevlerin durumu</i>	106
<i>Grev kırıcılığının genel özellikleri</i>	107
<i>Grev kırıcılığı uygulamaları</i>	108
Cumhuriyet Dönemi Grev Kırıcılığı (1963-1980)	112
<i>Grevlerin durumu</i>	112
<i>Grev kırıcılığının genel özellikleri</i>	113
<i>“Yasal” grev kırıcılığı uygulamaları</i>	116
<i>Yasa dışı ve fiili grev kırıcılığı uygulamaları</i>	122
<i>Grev kırıcılığı ve şiddet</i>	133
<i>Sınıf dayanışması ve grev savunusu</i>	138
Cumhuriyet dönemi grev kırıcılığı (1984-2024)	141
<i>Grev kırıcılığının arka planı:</i>	
<i>24 Ocak Kararları ve 1980 askerî darbesi</i>	141
<i>Grevlerin durumu (1984-2002)</i>	142
<i>Grev kırıcılığının genel özellikleri</i>	144
<i>Grev kırıcılığı uygulamaları</i>	145
<i>Grev erteleme uygulamaları</i>	146
<i>Toplu pazarlık süreci ve grev hazırlığı</i>	152
<i>Kapsam dışı personel uygulaması ve dayanışma aidatı</i>	154
<i>Fiili grev kırıcılığı uygulamaları</i>	158
<i>AKP döneminde grev kırıcılığı sistemi</i>	164
<i>Grevin niteliksel durumu: “Acta est fabula”</i>	165
<i>Grevin niteliksel durumu: “Corruptio essentiae”</i>	168

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Türkiye’de 2000’li Yıllarda

Grev Kırıcılığı Uygulamaları:

Türk Telekom Grevi ve Türk Hava Yolları Grevi..... 185

Türk Telekom Grevi (2007): Kapsam Dışı Personel

ve Taşeron Uygulaması Yolu ile Grev Kırıcılığı..... 185

Telekomünikasyon Hizmetleri ve

Türk Telekomünikasyon A.Ş. kısa tarihçesi..... 185

Türk Telekomünikasyon A.Ş...... 187

Türkiye Haber İş Sendikası

ve Türk Telekom’da sendikal mücadele..... 190

<i>2007 grevine giden süreç:</i>	
<i>Türk Telekom'un özelleştirilmesi.....</i>	<i>192</i>
<i>Özelleştirmenin çalışanlara etkisi.....</i>	<i>194</i>
<i>2007 Türk Telekom grevi.....</i>	<i>199</i>
<i>7. dönem TİS müzakere süreci.....</i>	<i>199</i>
<i>TİS süreci.....</i>	<i>201</i>
<i>Grev uygulaması.....</i>	<i>205</i>
<i>Grev kırılcılığı uygulamaları.....</i>	<i>209</i>
<i>Grevin sonlandırılması.....</i>	<i>215</i>
Türk Hava Yolları Grevi (2013):	
Siyasi Müdahale Yolu ile Grev Kırılcılığı.....	222
<i>Dünyada sivil havacılıkta çalışma ilişkilerinin</i>	
<i>kısa tarihçesi.....</i>	<i>222</i>
<i>Türk Hava Yolları'nın kısa tarihçesi.....</i>	<i>225</i>
<i>Türkiye Sivil Havacılık Sendikası</i>	
<i>ve Türk Hava Yolları'nda sendikal mücadele.....</i>	<i>226</i>
<i>Greve giden süreç: 29 Mayıs eylemi ve 305 işçi.....</i>	<i>229</i>
<i>Havacılık sektöründe grev yasağı.....</i>	<i>230</i>
<i>Hava-İş eylemleri ve 305 işçinin işten atılması.....</i>	<i>235</i>
<i>Atılan 305 işçinin yargı süreci.....</i>	<i>242</i>
<i>Grev öncesi dönemin değerlendirmesi:</i>	
<i>AKP'nin Hava-İş yönetimini tasfiye girişimleri.....</i>	<i>244</i>
<i>2013 THY grevi.....</i>	<i>248</i>
<i>24. dönem TİS müzakere süreci.....</i>	<i>248</i>
<i>Grev uygulaması.....</i>	<i>250</i>
<i>Grev kırılcılığı uygulamaları.....</i>	<i>256</i>
<i>Grevin sonlandırılması.....</i>	<i>261</i>
<i>AKP, THY ve Hava-İş ilişkileri ve grev kırılcılığı.....</i>	<i>265</i>
<i>Türk Telekom ve Türk Hava Yolları grevleri sonrası</i>	
<i>grev kırılcılığı.....</i>	<i>268</i>
Sonuç.....	275
KAYNAKÇA.....	290

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AFL	The American Federation of Labor (Amerikan Emek Federasyonu)
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	Anavatan Partisi
AYM	Anayasa Mahkemesi
BASIN-İŞ	Türkiye Basın, Yayın, Gazetecilik, Grafik-Tasarım, Baskı ve Ambalaj Sanayi İşçileri Sendikası
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CIO	Congress of Industrial Organizations (Endüstriyel Örgütler Komitesi)
ÇSGB	Türkiye Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DİSK	Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
DHY	Devlet Hava Yolları Umum Müdürlüğü
DP	Demokrat Parti
HAVA-İŞ	Türkiye Sivil Havacılık Sendikası
HAK-İŞ	Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu
HİZMET-İŞ	Tüm Belediye ve Genel Hizmet İşçileri Sendikası
ITF	International Transport Workers' Federation (Uluslararası Taşımacılık İşçileri Federasyonu)

KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KİMYA-İŞ	Türkiye Kimya Sanayii İşçileri Sendikası
MEDYA-İŞ	Medya İşçileri Sendikası
MESS	Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası
NFLA	The National Free Labour Association (Ulusal Hür İşçi Birliği)
NLRA	National Labor Relations Board (Ulusal Çalışma İlişkileri Yasası)
ÖZ AĞAÇ-İŞ	Ağaç, Sunta, Mobilya ve Kâğıt Sanayi İşçileri Sendikası
ÖZ ÇELİK-İŞ	Özdemir, Çelik, Metal ve Metal Mamulleri İşçileri Sendikası
ÖZ GIDA-İŞ	Öz Gıda Sanayi ve Yardımcı İşçileri Sendikası
ÖZ SAĞLIK-İŞ	Öz Sağlık ve Sosyal Hizmet İşçileri Sendikası
PETROL-İŞ	Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası
PATCO	Professional Air Traffic Controllers Organization (Profesyonel Hava Trafik Kontrolörleri Örgütü)
PTT	T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü
SELÜLOZ-İŞ	Türkiye Selüloz, Kâğıt, Ağaç ve Mamulleri İşçileri Sendikası
MADEN-İŞ	Türkiye Maden İşçileri Sendikası (DİSK)
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TGS	Türkiye Gazeteciler Sendikası
THY	Türk Hava Yolları
TİS	Toplu İş Sözleşmesi
TİSK	Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TÜHİS	Türk Ağır Sanayi ve Hizmet Sektörü Kamu İşverenleri Sendikası
TÜRK TELEKOM	Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi
TÜRKİYE HABER-İŞ	Türkiye Telekomünikasyon, Posta, Telgraf, Telefon, GSM, İnternet, İletişim, Bilişim, Çağrı Merkezi İşçileri ve Hizmetlileri Sendikası
TÜRK-İŞ	Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
YHK	Yüksek Hakem Kurulu

ÖNSÖZ

Pek çok kişinin katkıları ve emekleriyle tamamlanan bu kitap, “Tarihsel ve Güncel Boyutlarıyla Dünyada ve Türkiye’de Grev Kırıcılık Uygulamaları” başlıklı tezimin geliştirilerek kısaltılmış bir versiyonudur.

Kitabın yazım sürecinin tüm sancılarını benimle birlikte paylaşan, düştüğüm zamanlarda devam etmemi sağlayan, desteklerini esirgemeyen ve nihayetinde bu çalışmanın sonlanmasına katkı sunan herkese teşekkürü borç bilirim. Onların katkısı olmasaydı ne zorlu tez yazım süreci heyecanlı ve keyifli bir uğraşa dönerdi ne de bu çalışma olurdu. İyi ki varlar.

Öncelikle lisans yıllarımdan beri ve tüm lisansüstü çalışmalarım boyunca en büyük destekçilerim olan hocalarımdan Aziz Çelik, Murat Özveri ve Hakan Koçak’a teşekkür etmek istiyorum. Onlar olmasaydı sadece bu çalışma değil, akademik çalışmalarımın bütünü de olmazdı. Kendileriyle olan ilişkimin ve üzerimdeki emeklerinin akademik alanla sınırlı olmaması ve bulunduğum her alanda desteklerini esirgememeleri bir teşekkürle sığmayacak kadar büyük.

Benim için tez danışmanından çok öte olan ve bu çalışmanın konusunun belirlenmesinden, çalışmanın şekillenmesine ve sonuçlanmasına kadar büyük emeği olan Prof. Dr. Aziz

Çelik hocama ne kadar teşekkür etsem az kalır. Sabrını oldukça zorladığım dönemlerde dahi ilgisi ve emeğini hiç üzerimden çekmemesi, bu çalışmanın tamamlanmasındaki en büyük etkenlerden biri oldu.

Sanırım en büyük teşekkürü etmem gereken kişilerden biri; lisans öğrencisi olduğum, sendikada birlikte çalıştığım, tüm lisansüstü çalışmalarım boyunca beni yalnız bırakmayan ve nihayetinde bu çalışmanın ilk cümlesinden son cümlesine kadar emeği ve göz nuru olan hocam Av. Dr. Murat Özveri'dir. Benim bıraktığım zamanlarda o asla bırakmadı. Her sendikaya gelişinde bazen sözleriyle bazen bakışlarıyla çalışmanın durumunu hep sordu ve beni cesaretlendirdi. Murat hocamın eleştirileri, yol göstericiliği, katkıları ve desteği olmasaydı bu çalışma olmazdı. İyi ki varsın Hocam. Her şey için çok teşekkür ediyorum.

Lisans yıllarımdan, lisansüstü çalışmalarına kadar yanımda olan ve kendisinin, hukuksuz ve haksız bir şekilde üniversiteden koparılmasından sonra grev ve direniş çadırlarında sürekli birlikte olduğum Doç. Dr. Hakan Koçak hocama çok büyük teşekkür ediyorum. Lisans ikinci sınıftayken "Fanzin" yazan öğrencisi olarak şimdi bu kitabın yazılmasında akademik bir mutluluğun ötesinde, her alanda birlikte direnmenin ve üretmenin insani mutluluğunu yaşıyorum. İyi ki varsın Hocam.

Tez izleme jürimde yer alan ve katkılarını her aşamada sunan değerli hocalarım Doç. Dr. Betül Urhan Çelik ve Prof. Dr. Banu Uçkan Hekimler'e ilgileri, sabırları ve destekleri için teşekkür ederim. Savunma jürimde yer alarak görüşleri ve önerilerini benimle paylaşan Prof. Dr. Abdülkadir Şenkal ve Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Gökem Doğan'a çok teşekkür ederim.

Öğrenciliğim boyunca hem hocam hem de yoldaşım olan Dr. Ömer Furkan Özdemir'e tüm destekleri için teşekkür ediyorum. Her teknik sorunumda çözüm bulan ve belge sorunları ile çok daha az uğraşmamı sağlayan Dr. Ömer Ceylan'a, her aradığımda cevap veren ve takıldığım noktalarda beni aydınlatan dostum Av. İrfan Taşkın'a ve bu süreçte kahrımı çeken

başta yoldaşlarım Can Turan, Meliha Kaplan ve Yaşar Seğmen olmak üzere tüm arkadaşlarıma, dostlarıma teşekkür ederim.

Yüksek lisans öğrencisiyken uzman olarak başladığım ve hâlâ devam ettiğim sendikam Selüloz-İş'in vefat eden önceki Genel Başkanı Ergin Alşan ve yönetimi ile şimdiki Genel Başkanı Aydın Parlakkılıç ve yönetimine çok teşekkür ederim. Lisansüstü çalışmalarım boyunca anlayışları, destekleri ve sağladıkları alan olmasaydı bu kitap olmazdı. Sendikada birlikte çalıştığım Cengiz Ağrap, Serkan Alşan, Mustafa Ağar ve Serpil Aras'a teşekkür ederim. Birlikte çalıştığım ve kahrımı her gün çeken ablam Esra Özön'e tüm destekleri ve katkısı için çok teşekkür ederim.

Bu kitabın yazılmasında en büyük katkı sahibi olanlar yine bu kitabın konusunu oluşturan işçilerin kendileridir. Hem çalışma kapsamında görüştüğüm hem de alanda sürekli birlikte olduğum işçilere çok teşekkür ederim. Bu kitap, yazılma aşamasında bizzat içinde bulunduğum pek çok grev ve direniş deneyimi içerisinde şekillendi ve yazıldı. İşten atılan ve aylarca, senelerce sendikal hakları için direnen Saica Pack ve Lila Kâğıt işçileri nezdinde tüm direnişçi dostlarıma teşekkür ederim. Kitabın konusunu oluşturan, geleneksel grevlere çıkan ve grev kırıcılığına karşı mücadele eden Kartonsan işçileri nezdinde tüm grevci dostlarıma teşekkür ederim. Onlarla direniş ve grev çadırlarında birlikte olmak, kitabın konusunu birlikte tartışmak ve grev kırıcılığına karşı mücadele etmek, sendikal deneyimin ötesinde yaşamın kendisi oldu.

Annem ve babama, ablam ve kız kardeşime ve eşlerine, hep yanımda oldukları ve bana inandıkları için çok teşekkür ederim. Kaybını hâlâ kabullenemediğim ve bu hayattaki en büyük destekçim olan babaannem Elmas Günel'e minnettarım. Her eve gidişimde, "Oğlum bak çalışmaya da başladın, öğrenciliğin ne zaman bitecek?" diye soran babaanneme yüz yüze cevap vermeyi çok isterdim. Ancak buradan teşekkür etmekle yetiniyorum.

Bana olan koşulsuz sevgisi, inancı ve desteğiyle hep yanımda olan eşim Cevahir Ergül Günel'e sonsuz teşekkür ederim.

Eşim olmasaydı bu çalışma kesinlikle olmazdı. Sadece yanımda olması ve desteğiyle değil, eleştirileri, katkıları ve önerileriyle de bu kitabın yazılmasında en büyük pay eşimindir. Kendisini kitap dolayısıyla ihmal ettiğim pek çok zaman için özür diliyorum ve hep yanımda olduğu için de sonsuz teşekkür ediyorum.